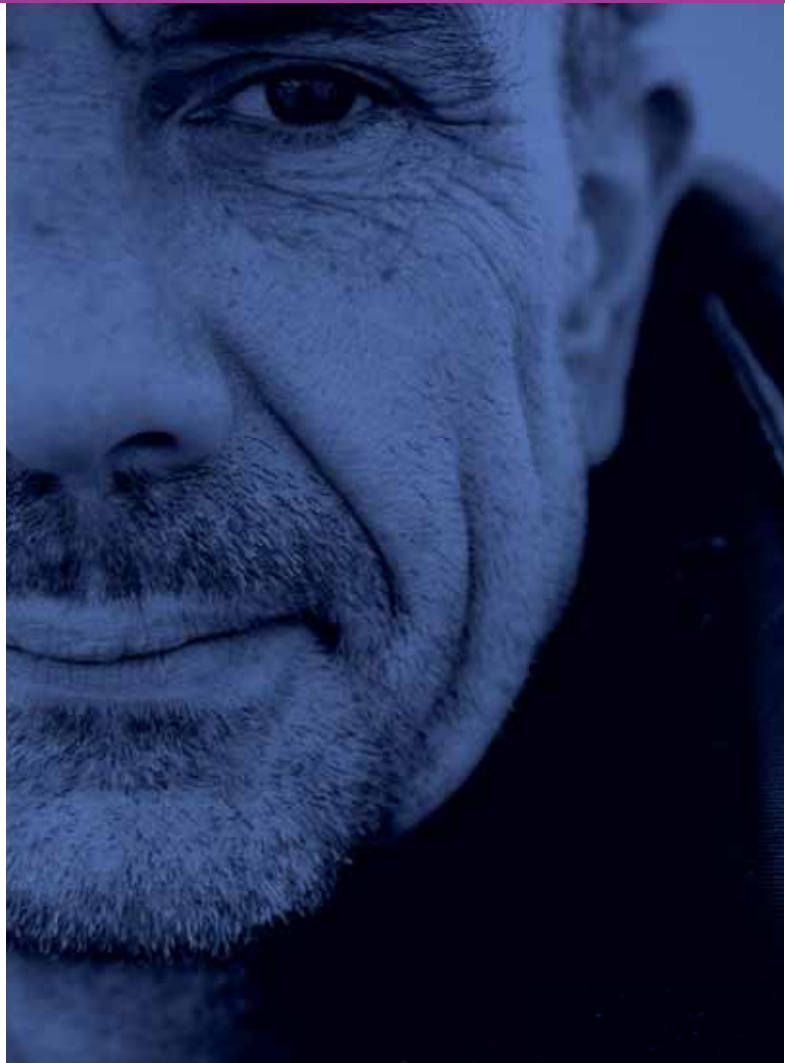
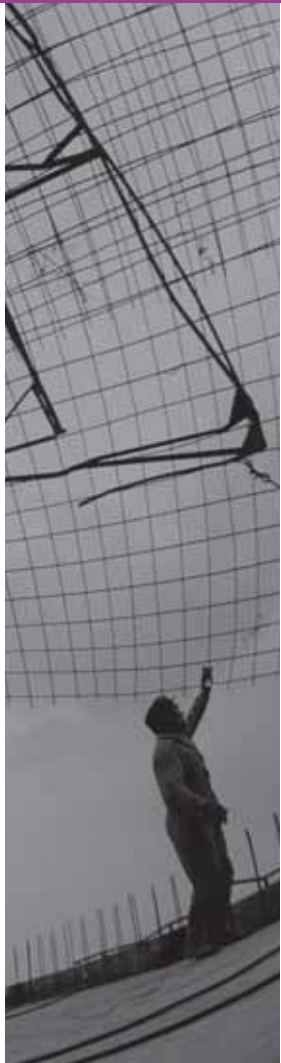

Vuosikertomus 2009

Tiivistelmä

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

Vuoden 2009 tärkeimmät tapahtuma

Vuonna 2009 koko Euroopassa oli talouskriisi; monet taloudet kamppailivat laman kourissa ja työttömyys kasvoi. Näinä vaikeinakin aikoina Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto (Bilbao-virasto) korostaa työterveyden ja -turvallisuuden merkitystä organisaatioiden menestystekijänä.

Viraston tärkeimpiä tapahtumia vuonna 2009 olivat eurooppalainen yritystutkimus uusista ja esiin nousemasta olevista riskeistä (ESENER), Eurooppalainen riskinarviointikampanja, Euroopan laajuinen mielipidekysely työterveydestä ja -turvallisuudesta, valokuvauskilpailu sekä Terveellinen työ -elokuvapalkinto.

TIEDON KERUU JA ANALYSOINTI

Euroopan riskienseurantakeskus

Yksi viraston tärkeimmistä hankkeista on [Eurooppalainen yritystutkimus uusista ja esiin nousemasta olevista riskeistä \(ESENER\)](#), jonka kenttätyö saatiin päätökseen vuonna 2009. Tutkimuksessa kerätään eurooppalaisilta organisaatioilta ajankohtaisia tietoja siitä, miten ne käsittelevät työterveys- ja työturvallisuusriskejä (etenkin psykososiaalisia riskejä, kuten stressiä, väkivaltaa ja häirintää) työpaikoilla, ja mitkä tekijät voivat edistää tai estää työterveyden ja työturvallisuuden tehokasta hallintaa. Tiedoista on hyötyä sekä päättäjille että yrityksille. ESENER on ensimmäinen tästä aiheesta tehty Euroopan laajuinen kyselytutkimus. Alustavat tulokset julkistettiin Eurooppalaisen riskinarviointikampanjan päätöstilaisuudessa marraskuussa 2009, ja lopulliset tulokset esitellään Espanjan puheenjohtajakauden tapahtumassa kesäkuussa 2010.

Euroopan riskienseurantakeskus (ERO) käynnisti vuonna 2009 *Foresight-hankkeen*, jossa edetään jo tiedossa olevia riskejä pidemmälle. Tavoitteena on laatia kymmenen vuoden aikavälillä mahdollisia tulevaisuuden skenaarioita, jotka auttavat päättäjiä suunnittelemaan toimia uusien riskien vähentämiseksi työpaikoilla. Ensimmäisessä *Foresight-tutkimuksessa*, joka alkoi tarjouskilpailulla vuonna 2009, tarkastellaan hyvin ajankohtaista aihetta, uusia ja esiin nousemasta olevia riskejä ”vihreissä työpaikoissa”.

Viraston julkaisema raportti [Asiantuntijaennuste uusista kemiallisista riskeistä](#) on viimeinen uusia riskejä esittelevien korkeatasoisten raporttien sarjassa. Aiemmat raportit käsittelivät psykososiaalisia, fyysisiä ja biologisia riskejä. Raportteihin on pyritty kokoamaan viimeisin tietämys näillä työterveyden ja työturvallisuuden (TTT) keskeisillä aihealueilla. Kemikaaliraportissa, johon on koottu asiantuntijoiden näkemyksiä eri puolilta Eurooppaa,

yksilöidään tiettyihin aine- ja altistusryhmiin liittyviä erityisiä huolenaiheita. Muiden raporttien tapaan ne muodostavat perustan tuleville tutkimuksille ja keskusteluille.

Eurooppalaisen kunnossapidon turvallisuuskampanjan (2010–2011) tueksi laaditussa kirjallisuuskatsauksessa *Kunnossapitotöiden työterveys ja -turvallisuus* keskitytään TTT-kysymyksiin kunnossapidon alalla. Se on ensimmäinen kattava yleiskatsaus kunnossapitotyöntekijöiden työoloista, ja sen mukaan merkittävä osa työtatapaturmista Euroopassa liittyy kunnossapitoon.

Virastossa käynnissä oleva *Työsuojelu lukuina* -hanke tarjoaa edelleen näyttöperustaa työtatapaturmien ja työperäisten sairauksien ehkäisyssä Euroopan maissa. Sen yhteydessä julkaistiin [OSH in figures: stress at work - facts and figures](#), raportti työsuojelusta lukuina, johon on koottu tilasto- ja tutkimustietoja kaikkialta Euroopasta.

Myös *Naiset työelämässä* -hankkeessa ([Women at Work](#)) aloitettiin kirjallisuuskatsaus, jossa tarkastellaan, miten naisten kasvava osuus työvoimasta Euroopassa vaikuttaa työterveyteen ja työturvallisuuteen.

NEW OSH ERA -hankkeessa, jonka tavoitteena on parantaa TTT-tutkimuksen koordinoitua Euroopassa, toteutettiin osallistujaorganisaatioiden ensimmäinen yhteinen tutkimus työperäisen stressin alalla.

Vuonna 2009 laaditussa kirjallisuuskatsauksessa ihmisestä ja koneesta [The human-machine interface as an emerging risk](#), joka on jatkoa Euroopan riskienseurantakeskuksen raportille esiin nousevista fyysisistä riskeistä, korostetaan oikean ergonomian keskeistä merkitystä.

Siivoustyöntekijöiden työterveys ja -turvallisuus -kirjallisuuskatsauksessa ([The occupational safety and health of cleaning workers](#)) tarkastellaan siivousalan työntekijöihin kohdistuvia riskejä. Se on ensimmäinen tästä aiheesta tehty Euroopan tason tutkimus. Virasto järjesti yhdessä sidosryhmien ja tutkijoiden kanssa seminaarin, jossa keskusteltiin katsauksen tuloksista ja määriteltiin toimenpiteitä tämän usein unohdetun työntekijäryhmän työterveyden ja työturvallisuuden parantamiseksi.

Viraston uudessa raportissa [‘Exploratory survey of Occupational Exposure Limits \(OELs\) for Carcinogens, Mutagens and Reprotoxic substances \(CMRs\) at EU Member States level’](#) (esitutkimus karsinogeenien, mutageenien ja lisääntymiselle vaarallisten aineiden työperäisen altistuksen raja-arvoista EU:n jäsenvaltioissa) luodaan yleiskatsaus menettelyihin, joita EU:n eri jäsenvaltioissa käytetään altistusrajojen asettamiseksi vaarallisille aineille työpaikoilla.

Reportissa [Labour inspectorates' strategic planning on safety and health at work](#) (työsuojeluviranomaisten strateginen suunnittelu työterveyden ja työturvallisuuden alalla) tarkastellaan työsuojeluviranomaisten ensisijaisia pitämiä tutkimus- ja tiedotusaiheita. Työsuojeluviranomaisilla on tärkeää osuus työterveyden ja työturvallisuuden edistämässä, ja ne pyrkivät keskittymään entistä enemmän esiin nousemassa olevien riskien ennakointiin, määrittelyyn ja ehkäisyyn.

Työympäristötiedot

Viraston työympäristötietojen yksikkö on keskittynyt työssään taloudellisiin kannustimiin, koska tällä alalla organisaatiot tarvitsevat laatuvarmistettuja tietoja. Monet hallitukset ja vakuutusyhtiöt halusivat nykyistä parempia kannustinjärjestelmiä, mutta ne tarvitsevat opastusta siinä, miten järjestelmät organisoidaan ja mitkä mallit ovat osoittautuneet tehokkaimmiksi. Aiheesta on järjestetty kaksi asiantuntijatyöpajaa, joissa hyödynnettiin raportin tuloksia.

Työpaikkaterveyden edistäminen (WHP) -hankkeessa, jossa tarkastellaan työnantajien pyrkimyksiä kannustaa työntekijöitä terveellisiin elämäntapoihin, tehtiin vaikuttavuustutkimukset hankkeista Terveyden edistäminen kuljetusalalla ([Health promotion in the transport sector](#)) ja Mielenterveyden edistäminen terveydenhoitoalalla ([Mental health promotion in the healthcare sector](#)) sekä laadittiin kokoelma tapaustutkimuksia mielen terveyden parantamisesta ja nuorten työntekijöiden työpaikkaterveydestä.

Vuonna 2009 laadittiin kaksi raporttia TTT:n sisällyttämisestä koulutukseen. [OSH in the school curriculum – requirements and activities in the Member States](#) (työterveys ja -turvallisuus koulujen opetussuunnitelmissa – jäsenvaltioiden vaatimukset ja toimet) on ensimmäinen kattava selvitys siitä, miten TTT ja riskikasvatus on huomioitu koulujen opetussuunnitelmissa EU:n jäsenvaltioissa. Toisessa raportissa nimeltä [Preventing risks to young workers: policy, programmes and workplace practices](#) (nuoriin työntekijöihin kohdistuvien riskien ennaltaehkäisy: politiikka, ohjelmat ja työpaikkojen käytännöt) esitetään esimerkkejä hyvistä käytännöistä, joilla pyritään ehkäisemään nuoriin työntekijöihin kohdistuvia riskejä.

Eurooppalaisen riskienarviointikampanjan tuotoksiin kuuluu mikro- ja pienyrityksille tarkoitettu verkossa käytettävä ilmainen *vuorovaikutteinen riskienarviointityökalu* (OiRA), jota kehitetään parhaillaan. Lisäksi verkkosivustolta pääsee laajaan tietokantaan, jossa on tarkistuslistoja, käsikirjoja ja muita riskienarvioinnin välineitä eri puolilta Eurooppaa.

Reporttiin [Prevention of risk in practice: Good practice related to risk assessment](#) (riskien ehkäiseminen käytännössä: riskienarvioinnin hyvät käytännöt) koottiin esimerkkejä riskienarviointikampanjan 2008–2009 yhteydessä hyvän käytännön palkinnon saaneista tehokkaista riskienarviointimenetelmistä.

[Assessment, elimination and substantial reduction of occupational risks](#) -raportissa (työterveysriskien arviointi, poistaminen ja tuntuva vähentäminen) esitellään eri työpaikoilta esimerkkitapauksia, jotka osoittavat, miten riskejä on onnistuttu tunnistamaan sekä poistamaan tai tuntuvasti vähentämään riskienarviointiprosessin avulla.

[Workforce diversity and risk assessment: ensuring everyone is covered](#) -raportissa (työvoiman moninaisuus ja riskienarviointi: kattavuuden varmistaminen) korostetaan kattavan arvioinnin merkitystä eli sitä, että riskien arvioinnissa ja hallinnassa on otettava huomioon työvoiman moninaisuus.

Lisäksi saatiin päätökseen sarja tapaustutkimuksia tuki- ja liikuntaelinsairauksien (TULES) ehkäisemisestä [maataloudessa](#).

Vuonna 2009 käynnistettiin hanke hyvien käytäntöjen määrittelemiseksi maantiekuljetuksen TTT-riskien hallinnassa.

Virasto jatkoi työtään verkkosivustonsa [Euroopan työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntöä](#) käsittelevän osion käyttäjäturvallisuuden parantamiseksi

Seuraavaa [eurooppalaista kunnossapidon turvallisuuskampanjaa](#) varten laadittiin vuonna 2009 laaja valikoima erilaista materiaalia, kuten kampanjaopas, tiedotteita, esityksiä, julisteita ja esitteitä, tapaustutkimuksia hyvistä käytännöistä sekä piirretty video, jossa esiintyy suosittu Napo-animaatiohahmo.

VIESTINTÄ, KAMPANJOINTI JA PR-TOIMINTA

Vuosi 2009 oli viraston [Eurooppalaisen riskienarviointikampanjan](#) toinen ja viimeinen toteutusvuosi. Perusteellinen riskienarviointi on työterveys- ja työturvallisuusjohtamisen kulmakivi. Tähän kampanjaan, joka oli lajissaan maailman laajin, saatiin ennätysmäärä osallistujia kaikista EU:n jäsenvaltioista ja niiden ulkopuolelta. Kampanjan yhteydessä EU:ssa jaettiin yli kaksi miljoonaa julkaisua.

Kampanjatoimintoihin osallistui [virallisina yhteistyökumppaneina](#) 43 tunnettua eurooppalaista organisaatiota.

Kampanjan yhteydessä jaettiin [hyvän käytännön palkintoja](#) tunnustukseksi organisaatioille, jotka olivat edistäneet merkittävästi riskienarviointia työpaikalla.

Lisäksi virasto järjesti yhdessä kansallisten koordinaatiokeskusten kanssa seuraavat eurooppalaisten kampanjojen tukipaketista (ECAP) rahoitetut kansalliset kampanjatoimet: 101 kansallista kumppanien ja sidosryhmien kokousta, 14 mediatapahtumaa (lehdistötillaisuuksia, toimittajien tai asiantuntijoiden keskustelutilaisuuksia), kolme radiohaastattelua, 21 kansallista lehdistötiedotetta ja 20 artikkelia ammattilehtiin.

Virasto laati arvioinnin kampanjatoimien, kaksivuotisen kampanjamallin ja ECAP-kampanjatukijärjestelmän tehokkuudesta. Vuosien 2008–2009 Eurooppalainen riskienarviointikampanja oli yksi viraston onnistuneimmista kampanjoista, sillä monet tulokset osoittivat sen parantaneen tietämystä riskienarvioinnin tärkeydestä (ja oikeista arviointimenetelmistä) ja tuottaneen paljon muitakin myönteisiä vaikutuksia.

Kampanjatapahtumien huipentuma oli [Euroopan työsuojeluviiikko lokakuussa 2009](#), johon sisältyi paljon erilaisia konferensseja, seminaareja ja koulutustilaisuuksia.

Kampanja päättyi [riskienarviointia ja pk-yrityksiä käsitteeseen eurooppalaiseen huippukokoukseen](#), jota olivat tukemassa EU:n silloinen puheenjohtajavaltio Ruotsi, Espanjan hallitus sekä Baskimaan aluehallitus. EU:n poliittiset päättäjät, työmarkkinaosapuolet ja johtavat työterveys- ja työturvallisuusasiantuntijat kokoontuivat keskustelemaan kampanjassa esille tulleista kysymyksistä.

Päätöstapahtumaan liitettiin ensimmäistä kertaa [verkottumispäivä](#), jonka aikana viraston kumppanit eri puolilta Eurooppaa ja etenkin kansalliset koordinoitukeskukset saivat tilaisuuden vaihtaa näkemyksiä ja tietoa.

Viraston tiedotustoimintaan sisältyi vuonna 2009 [Euroopanlaajuinen mielipidekysely työterveydestä ja työturvallisuudesta](#), jossa selvitettiin Euroopan työntekijöiden käsityksiä työoloistaan. Tulosten mukaan EU:n kansalaiset pelkäävät yleisesti, että nykyinen talouskriisi heikentää työturvallisuutta ja vaarantaa viimeisten viiden vuoden aikana saavutetut parannukset. Kymmenestä eurooppalaisesta kuusi odottaa maailmanlaajuisen talouslaman heikentävän työoloja ja etenkin työterveyttä ja -turvallisuutta.

[Euroopan laajuiseen valokuvakilpailuun](#) tuli yli 1 600 kilpailutyötä yhteensä 800 osallistujalta eri puolilta EU:ta. Kilpailijoita pyydettiin esittämään valokuvassa oma tulkintansa kysymyksestä ”*Millainen kuva sinulla on työterveydestä ja -turvallisuudesta?*”

Virasto myönsi vuonna 2009 ensimmäisen [Terveellinen työ-elokuvapalkinnon](#) parhaalle työaiheiselle dokumenttielokuvalle Leipzigin kansainvälisillä dokumentti- ja animaatioelokuvajuhlilla. Palkinnon voitti hollantilaisen ohjaajan Ton Van Zantvoortin elokuva *A Blooming Business* (Kukoistavaa liiketoimintaa), joka kertoo globalisoituneen kukkateollisuuden vaarallisista työoloista.

PR-toimintaan sisältyivät myös Hyvän käytännön palkinto -kilpailun voittajien esittelyt lehdistölle, viraston videoiden valmistelu sekä erilaisten TTT-tapahtumien järjestäminen.

Mediaseuranta osoitti, että lehdistön kiinnostus Bilbao-viraston työtä kohtaan kasvoi vuoden aikana merkittävästi, sillä virastoa koskevia lehtileikkeitä saatiin yhteensä 2 260.

Vuonna 2009 käynnistettiin myös uutta viestintäyhteistyötä, jossa virasto, Euroopan komission yritystoiminnan ja teollisuuden pääosasto sekä Enterprise Europe Network -verkosto (EEN) pyrkivät yhdessä levittämään pk-yrityksille etenkin TTT:hen liittyvää tietoa.

Bilbao-viraston verkkosivuja kehitettiin vuonna 2009 avaamalla virastolle uusi verkkopäiväkirja, tekemällä käyttäjäkyselyjä ja laatimalla vertailututkimus viraston sivuston ja muiden vastaavien organisaatioiden sivustojen välillä, ja samalla virasto toteutti kolmatta vuotta mainoskampanjaa Google AdWordsin avulla.

VERKON KEHITTÄMINEN

Virasto jatkoi strategiansa koordinoitua muiden TTT-organisaatioiden strategioiden kanssa. Se on myös kerännyt tietoa toimintansa vaikutusten arviointia varten ja pyrkinyt edelleen lujittamaan yhteistyötään kansainvälisten

kumppanien (kuten EU:n naapuruuspolitiikan piirin kuuluvien valtioiden) kanssa.

NÄKYMÄT VUONNA 2010

Vuonna 2010 viraston toiminnassa keskitytään *Foresight-hankkeen* täytäntöönpanoon: sen ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan keskeisiä sosiaalis-kulttuurisia, taloudellisia, poliittisia, teknisiä ja ympäristöllisiä muutostekijöitä ”vihreillä” työpaikoilla.

Kirjallisuuskatsauksissa ja raporteissa käsitellään nanoteknologiaa, työntekijöiden osallistumista, kokonaisaltistumista TULE-sairauksille ja psykososiaalisille riskeille, työpaikoilla ilmenevää väkivaltaa ja häirintää sekä itsenäisten ammatinharjoittajien terveys- ja turvallisuusriskejä. Lisäksi on tarkoitus laatia raportteja kunnossapidon turvallisuuskampanjan tueksi.

ESENER-tutkimuksen tulokset julkistetaan virallisesti tiedotusvälineille Espanjan puheenjohtajakaudella kesäkuussa 2010 sen jälkeen, kun ne on ensin esitelty maaliskuussa Euroopan parlamentissa. Alustavat tulokset sisältävä raportti julkaistaan kesäkuussa, ja tutkimustietojen analysoinnin helpottamiseksi kehitetään sähköinen kartoitustyökalu. Tätä jälkianalyysia varten on tilattu neljä raporttia.

Virasto toteuttaa pilottihankkeita OiRA-työkalunsa levitysstrategian validoimiseksi ja kehittää alakohtaisia ja kansallisia työkaluja yhdessä kumppaneidensa kanssa.

Taloudellisia kannustimia käsittelevässä raportissa esitellään viimeisimmät tiedot kannustimista (esim. vakuutusmaksujen alennukset ja verohelpotukset), joita Euroopassa käytetään organisaatioiden motivoimiseksi TTT:n parantamiseen.

Työpaikkaterveyden edistämishankkeessa on tarkoitus laatia seuraavat tuotteet: kaksi tiedotetta sekä tapaus tutkimusraportit työterveyden edistämisestä nuorten työntekijöiden piirissä sekä mielen terveyden edistämisestä työssä.

Lisäksi aloitetaan vuosien 2012–2013 kampanjan suunnittelutyö. Kampanjassa keskitytään yhteen EU:n strategian pääteemoista – riskien ehkäisyyn työterveyden ja työturvallisuuden parantamista koskevan eurooppalaisen lähestymistavan lähtökohtana.

Eurooppalaisesta kunnossapidon turvallisuuskampanjasta (2010–2011) tiedottaminen keskitetään EU:n kumppanuuskokoukseen, jossa kampanjaa esitellään mahdollisille yhteistyökumppaneille, 28. huhtikuuta 2010 järjestettäviin kampanjan virallisiin avajaisiin sekä Euroopan työsuojeluviikkoon, joka on lokakuussa 2010.

Vuoden aikana levitetään suuri määrä kampanjamateriaalia, ja Hyvien käytäntöjen kilpailu järjestetään kymmenennen kerran tunnustukseksi organisaatioille, jotka ovat kehittäneet innovatiivisia tapoja edistää työterveyttä ja työturvallisuutta.

Vuonna 2010 Terveellinen työ -elokuvapalkinto jaetaan toisen kerran Leipzigin DOK-festivaaleilla.

Koska vuonna 2010 on Bilbao-viraston vuoro koordinoida virastojen johtajien verkostoa, se edustaa kaikkia EU:n sääntelyvirastoja keskusteluissa, joita käydään niiden tulevaisuudesta EU:n hallintojärjestelmässä.